

◆ 1) Přečtěte si text biologa a filozofa Stanislava Komárka a postupujte podle následujících pokynů:

Určitě je dobře, že existuje snaha vykupovat cizokrajné produkty, třeba čaj či kávu, za přiměřené ceny, a nenechat zákon nabídky a poptávky působit tak daleko, aby jejich pěstitelé neměli ani na suchý chleba. Je zajímavé se ale podívat i na to, jak působí nabídka a poptávka na to, čemu se dosti drsně říkává "lidské zdroje". Před časem jsem v jakémsi denním listu zaznamenal článek o snaze Velké Británie omezovat imigraci z Bulharska a Rumunska - autor oponoval, že imigranti jsou většinou vzdělaní a na tamním trhu práce se dobře uplatňují. Vzniká velmi zajímavý fenomén: ekonomicky „centrální“ země odsávají z těch „periferních“ vzdělané a nadané lidi.

Z jednoho hlediska je to pochopitelné. Staré latinské úsloví praví: *ubi bene, ibi patria* - kde je dobře, tam je i vlast - a nikoho nelze držet na místě jenom proto, že do něj stát cosi investoval. Jako hororový scénář téhož jsem kdysi zažil nepodmíněný rozsudek v nepřítomnosti na tři roky za emigraci, protože jsem se jakožto čerstvý vysokoškolák v socialistickém Československu dosti „neamortizoval“, a tím se těžce zpronevěřil... Naštěstí už jsem nezažil potupný návrh na „urovnání vztahů“, které spočívalo v zaplacení sumy za uprchlého nevolníka v hodnotě asi sto tisíc šilinků. Kdo se nevykoupil, ani na pohřeb vlastních rodičů nesměl.

Na straně druhé, když z určité země či regionu odchovaná mládež masově odchází, vlastně to **petrifikuje** lokální průšvih a na dlouhé lokte v podstatě vylučuje zlepšení. Je to trochu podobné, jako když mladé slepičky vyrostlé na jednom dvorku odejdou na jiný, kde snášejí všechna svá vejce, krmeny pak lépe než kdysi na svém mateřském. V určitém smyslu takhle fungují i velká města vůči venkovským oblastem v rámci jedné země a fenomén rozhodně není nový, jen se s globalizací rozprostřel na rozlohy, na jakých by se v minulosti nevyskytl. Vůbec nejmarkantnější je celý tento jev ve Spojených státech, kam se sjíždí studovat a působit z celého světa nová generace zainteresovaná na počítačových a jiných moderních technologiích - činí tak zcela dobrovolně, není tam unášena, jako staří Mongolové stěhovali do své říše celé řemeslnické komunity z dobytých zemí či Američané přivezli Wernhera von Brauna jako součást válečné kořisti po druhé světové válce.

Jistě, mateřské země budou mít nějak nepřímou užitek z plodů jejich konání, až k nim dorazí v podobě nového tabletu či medicínské technologie, podobně jako v jednotlivé zemi periferie nějak profitovala z toho, co se udělalo či vymyslelo v hlavním městě. Podobná „past na talenty“ ovšem funguje jako jakési **perpetuum mobile** a možnost, že si nějak podstatně polepší země, na niž v rámci **outsourcingu** padla úloha „pěstírny lidí“, je jen nevelká. Je to podobné, jako když kdysi jedna obchodní společnost provozovala dostavníky a druhá pro ni chovala koně - to se teď děje, ovšem zadarmo.

„Centrální“ země, které takto zcela tolik talenty nestahují a spíše se spoléhají na vlastní zdroje, jako třeba Německo, stojí před dalším typem problému: „**demografická bomba**“ brzy exploduje a údajně už do pěti let budou penzisté a ti těsně před penzí tvořit volební majoritu - pak asi mladá generace začne utíkat i odtud.

Stanislav Komárek

Zdroj: Stanislav Komárek: Fair trade a „lidské zdroje.“ Hospodářské noviny [online]. Dostupné z: <https://archiv.ihned.cz/>

◆ 2) Nejdříve něco z češtiny: o jaký žánr publicistického stylu se jedná? Článek, reportáž, fejeton, nebo interview?

◆ 3) Autor se odlehčenou formou dotýká vážného společenského problému, což je pro tento žánr typické. Využívá často cizích či odborných pojmů, které občas zmiňuje v netradičním, až žertovném kontextu (v textu jsou zvýrazněny). Pojd'te si rozluštit některé z nich (přiřaďte správné vysvětlení k pojmům):

fair trade	zkamenět, přeneseně též učinit natrvalo, znemožnit změny
petrifikovat	zabývající se lidskou populací
demografický	forma spolupráce mezi firmami, kdy společnost nakupuje činnosti (např. úklid, účetnictví, doprava...) u jiné specializované firmy, přestože by je sama mohla zajistit vlastními silami, ale bylo by to dražší
perpetuum mobile	hnutí, které usiluje o spravedlivý obchod mezi producenty a spotřebiteli
outsourcing	stroj, který vykonává práci neustále, bez vnějšího zdroje energie

- ◆ 4) Autor textu v úvodní větě naráží na jeden z problémů zákona poptávky a nabídky, kdy velké supermarketové řetězce poptávají např. kávu u drobných pěstitelů. Při vyjednávání podmínek však zneužívají svého silnějšího postavení takovým způsobem, že dotčení farmáři jsou nuceni prodávat své produkty velmi levně, a žijí proto v bídě. Fejeton však nepojednává o obchodování s kávou. Jaká „komodita“ je zde k nevýhodnému obchodu s kávou přirovnávána?
- ◆ 5) V titulku je zmíněno hnutí „*fair trade*“. Jak by se dal tento termín přeložit do češtiny? Které jsou hlavní cíle hnutí *fair trade*? Jakými způsoby jsou dosahovány?
- ◆ 6) Na konci úvodního odstavce se píše, že „centrální“ země odsávají z těch „periferních“ vzdělané a nadané lidi. Zde jsou charakteristiky centrálních (nebo též „jádrových“) zemí. Přepište tyto vlastnosti tak, aby znamenaly opak, a popište tím země periferní, odkud nadaní lidé odcházejí.

Jádrové země: rozvíjejí se, umějí zachytávat změny, umějí se přizpůsobovat změnám, fungují jako semeniště nápadů a inovací, vysílají do okolí hospodářské, technologické nebo kulturní podněty

Periferní země:

- ◆ 7) Kdo byl Wernher von Braun? S jakým záměrem jej přirovnává S. Komárek k řemeslníkům, které staří Mongolové unášeli do své říše?
- ◆ 8) Podle autora je „možnost, že si nějak podstatně polepší země, na niž padla úloha „pěstírny lidí“, jen nevelká“. Za jakých podmínek by naopak mohly tyto periferní země profitovat z toho, že se jejich mladí lidé vydávají „na zkušenou“ do jádrových zemí?
- ◆ 9) V závěrečném odstavci autor uvažuje o tom, že téma „odlivu mozků“ nemusí být problémem pouze pro země evropské či globální periferie. Jaké procesy chování obyvatelstva označuje jako „demografickou bombu“?
- ◆ 10) Název textu je „*Fair trade*“ a „*lidské zdroje*“. Na závěr vymyslete a zformulujte jiný titul textu tak, aby podobně vystihl jeho hlavní myšlenku.